

L'ovella negra

ARNAU CÒNSUL

NARRATIVA

Empar Moliner, *T'estimo si he begut*. QUADERNS CREMA. Barcelona, 2004.

Hi ha una Barcelona de disseny que camina cap el Fòrum encantada d'ha-ver-se conegut, poblada d'entitats solidàries, arquitectes, estilistes i associacions que busquen entrar al Guinness, que té alguns símbols no reconeguts però ben singulars: la samarreta on hi ha dibuixades un seguit d'ovelles blanques posades en fila, enmig de les quals n'hi ha una de negra, n'és un. Qui no l'hagi vist mai és que té un pa a l'ull o no surt de casa. És una peça senzilla, estampada sobre diferents colors de fons i que retrata bé el desvergonyiment, la frescor, la informalitat i les contradiccions del qui la porta: generalment gent jove (la franja cada vegada és més àmplia) que fuig de clixés i modes, mentre busca el no-estil i l'empremta pròpia, i es vesteix convençuda de ser l'ovella negra que aporta l'originalitat en un món de borrecs sense iniciativa. Doncs bé: la samarreta en qüestió apareix dos cops al volum *T'estimo si he begut* d'Empar Moliner, i no deu ser per casualitat. El més fàcil seria apuntar-se a pensar que l'autora se sent com el pobre animaló, diferent a la resta de mortals i

obligada a assenyalar els defectes de l'espècie, però no: les ovelles negres més aviat són bona part dels protagonistes dels seus contes, caricatures àcides d'individus urbans ben recognoscibles. Als tretze relats que formen el recull trobem éssers convençuts que amb la seva actitud vital se salten les normes imperants per ser *alternatius*, però oh! sorpresa, es troben que el color de la llana no canvia l'essència. I així, el professor que sedueix una alumna per saber-se més jove, es troba amb un col·lega en la mateixa situació, i el matrimoni que s'apunta al curset de tastar vins per promocionar-se socialment, acaben fent de mainaderes d'un gos de casa bona.

CONTRA LES MODES

Empar Moliner s'ho passa pipa desbarrant contra les modes passatgeres a què tothom s'apunta sense saber per què. I amb l'humor com a denominador comú, que en alguns moments arriba a ser hilarant, cosa que cal agrair al dinamisme de la llengua i l'escriptura sense embuts de l'autora a l'hora de posar sobrenoms a certs personatges o de transcriure *argots* ben particulars. Moliner es fot d'organitzacions ultrafeministes, a la vegada que deixa la imaginació seductora dels homes al nivell intel·lectual dels nens de tres o quatre anys (per què aquesta mania dels enamorats de parlar com a nens estúpids, ens

pregunta Moliner, en un dels relats?). El títol mateix del volum ja avisa que el delicat món de la parella serà el tema central del llibre, però sovint només és l'excusa per elaborar un fris humà prou desolador. *El Dia Mundial de la Lactància Materna* és el conte clímax, en aquest sentit: des de la jerarquia d'una associació de dones als vagabunds que contempnen, amb els ulls fora d'òrbites, el pitram que se'ls desplega al seu davant, el lector entén que el *T'estimo si he begut*, inspirat en el tema d'un grup de rap que cantava *You're pretty when I'm drunk*, va més enllà de la testosterona que desprèn el vers, que a casa nostra la saviesa tavernària tradueix a tall d'excusa: "No hi ha dones lletges, sinó *cubates* de menys".

I així, magrat que la no-transcendència i fins i tot la reivindicació d'una literatura menys seriosa plana per sobre de tot el volum, Empar Moliner també serveix plats amargs quan toca: matrimonis gastats pels anys sense valor per noves aventures, d'altres que decideixen adoptar fills per omplir de sentit les seves vides buides, parelles que no arribaran a cònjuges, gais malaltissament gelosos que es fereixen amb frases com "ets més hetero del que et penses", etc. Ara bé, per qui escriu, la perla del volum (amb permís del primer relat sobre les fantasies sexuals que es deriven d'un sopar de matrimonis) és el conte en què Empar Moliner retrata el seu

EMPAR MOLINER HA PUBLICAT UN RECELL DE CONTES

món, el dels escriptors en un país on tothom es coneix, i que s'acaba convertint en un allegat en contra de la plaga d'haikus que darrerament amenaça de deixar la nostra literatura sense la perfecció del sonet o la gràcia d'una sextina. Amb aquesta narració demolidora, on més d'un poeta editor podria veure-s'hi reflectit, Moliner demostra que quan toca disparar amb bala ho fa sense miraments. De manera que sí, podríem qualificar *T'estimo si he begut* de voluntàriament desigual: sense deixar mai de ban-

da la mania contra tot allò que es presenta amb alguna mena de toc messiànic, l'autora adopta el paper d'autèntica ovella negra quan fa un tractament més àgil, descarat i divertit de les modes que s'aprofiten de la beneiteria en què hem caigut tots plegats. Però en d'altres, Moliner arriba a ser cruel, a descriure amb mínims detalls la infelicitat embolicada amb cel·lofana: és quan descobreixes que, en realitat, l'ovella de la samarreta és un llop disfressat amb un borrisol de llana a sobre.

ASSAIG

Toni Sala,
Un relat de la nova immigració africana. EDICIONS 62. Barcelona, 2004.

Últimament és fàcil de constatar, tant en cinema com en literatura, un cert gust pel documentalisme o, en alguns casos més sofisticats, de confusió deliberada entre la realitat i la ficció. Novel·les com ara *Austerlitz*, de J.W. Sebald, i *Soldats de Salamina*, de Javier Cercas, juguen, amb totes les diferències que les separen, a aquesta confusió deliberada; pel·lícules com ara *Être et avoir*, de Nicholas Philibert, i *Les glaneurs et la glaneuse*, d'Agnes Varda –com també *Balseros*, de Carles Bosch i Josep Maria Domènech–, se situen, en canvi, en el terreny del pur document humà. Toni Sala opta en la seva última obra per aquesta segona via, que de fet ja va encetar amb la celeberrima –i ben notable– *Petita crònica d'un professor a secundària*. Narrador personalíssim als conjunts de relats *Entomologia* i

Bones notícies i a la novel·la *Pere Marín*, Sala es va enfrontar a la realitat més directa a la *Petita crònica* per lliurar-se després al curiós experiment de referir les memòries de Floquet de Neu a *Gorilla blanc*. Potser com a resultat de la seva indagació en la realitat africana, ens ofereix ara aquest llibret –una cinquantena de pàgines– que suposa una barreja de relat i testimoni i que s'inscriu així en una tendència prou vigent en l'actualitat.

UN IMMIGRANT DE CÀMBIA

El llibre se centra en la figura d'Agi, un immigrant de Gàmbia instal·lat al Maresme que acaba de saber que ha estat pare al seu país i a qui li roben el sobre amb el sou d'un mes. A partir d'aquesta petita peripècia humana, d'aquesta història mínima, narrada en present per accentuar-ne la immediatesa, Toni Sala retrata moltes coses: per exemple, els

Entre relat i crònica

JOSEP MARIA RIPOLL

EL NARRADOR TONI SALA

canvis experimentats en algunes poblacions del Maresme al llarg d'aquests últims anys; les formes de vida tant dels habitants autòctons com dels immigrants o dels turistes; el desarrelament i la indefensió del protagonista i dels qui l'envolten; o, simplement, re-

talls de la vida quotidiana d'un poble en un cap de setmana. El triat per l'autor no és el de la denúncia fàcil i explícita, sinó el de la narració aparentment neutra dels fets, tot i que s'equivocaria qui només veiés el llibre com una crònica freda, objectiva i periodística. Ben al contrari, l'expressivitat ja evidenciada en obres anteriors de Sala apareix aquí en descripcions com les següents: "L'onada [de turisme] va deixar una gangrena d'edificacions cúbiques, totes de la mateixa alçada, molt blanques, encara avui en construcció; les dents necessàries per assimilar l'excident turístic de la Costa Brava". O bé: "Vistos per sobre dels camps, els hotels semblen uns transatlàntics quiets, amb la mar sòlida i plana al darrere. Hi ha centenars i centenars d'habitacions, hi ha llums encesos a cada balcó, milers de punts grocs que perforen la nit; els foradets lluminosos

d'una ciutat nova i perfecta, que té habitacions per comptes de cases". No cal dir que n'hi hauria prou amb aquestes dues citacions per detectar un escriptor nat.

També és, però, en l'excel·lent desenllaç on s'evidencien les qualitats d'escriptor, en aquest cas de narrador, de Toni Sala. Aquesta petita història que suposa un retall de vida quotidiana s'acaba amb una sorpresa, seca i contundent, que la situa més a prop del relat que anuncia el títol que no pas de la crònica que sovint també és. Es tracta d'un final, a més, que compleix aquella celebre màxima de Txékhov sobre la necessitat que, si un narrador fa sortir un clau en un conte, és perquè al final el protagonista s'hi pengi. I és així com *Un relat de la nova immigració africana* se'ns apareix, en la seva brevetat i la seva enganyosa aparença menor, com una saludable barreja de gèneres: el document humà, la descripció i la narració hi són indistingibles. Per a tot aquell que no jutgi els llibres pel seu pes, que no tingui prejudicis contra les petites cròniques i que sàpiga gaudir d'una bona escriptura, aquesta obra és una petita joia.